

דפי (דמי) חנוכה

רציונל

הפעלה לילדי המושב במהלך חופשת החנוכה. ההפעלה צריכה להיות מהנה, מלמדת ובאופן המאפשר שיתופי פעולה, שיחות עם תושבים וכדומה סביב סמלי החג - 'אור', 'חושך', 'דמי חנוכה'. הרעיון הוא להאיר נושאים אלו, ליצור שיתופי פעולה, לעודד סקרנות ולברר מסורות הנהוגות במושב ובמשפחה. הדפים כוללים חידות, הפעלות ותכנים הקשורים לחנוכה בדרכים לא שגרתיות ומיועדים לילדים בגילאי בית ספר יסודי. מומלץ לחלק או לשלוח בכל פעם דף אחד ולהזמין את הילדים לחקור ולהתנסות.

הכנה

כפעולה מקדימה יש לוודא מראש מהן הדרכים הטובות ביותר להפצת הדפים לכלל ילדי המושב (מייל, ווטסאפ, תאי דואר, חלוקה ידנית במזכירות), ולתכנן את מועד הפעילות. כמו כן כדאי לערב את המד"ב בהובלת הפעילות ובעידוד שיתופי פעולה וחיבור כלל הילדים. בסיום הפעילות מומלץ למצוא דרכים לפרסום התוצרים והמחשבות של הילדים בקרב כלל חברי המושב. תוכלו כמובן להוסיף פעילויות נוספות כראות עיניכם.

לפניכם שלוש פעילויות מוצעות

1. להעביר את האור הלאה
2. מה עושים בחושך
3. דמי חנוכה

דפי
הפעילות

דף 1 - להעביר את האור האה

חנוכה נקרא גם 'חג האורים' ואנו מרבים לדבר על האור בחג. היום אנחנו מזמינים אתכם לצאת למסע בעקבות האור - לא אור נרות החנוכה אלא האור בעולם. נבדוק כיצד האור משפיע על החיים שלנו וכיצד אפשר להעביר אור טבעי כדי שיאיר בחושך. אתם מוזמנים לצעוד בעקבות ההנחיות בדף, להסתקרן, לשאול שאלות ולחפש עוד מידע שמעניין אתכם.

כמה עובדות על האור שמאיר עלינו

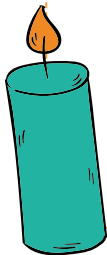
אור! בשבילנו זה דבר כל כך ברור ומובן מאליו: אנו נהנים מאור השמש, מאור החשמל בבית וברחובות, ולפעמים גם מאור הנרות. אבל בעבר, ואפילו במקומות מסוימים בימינו, האור לא היה דבר מובן מאליו ובני האדם בילו שעות רבות בחשכה.

משימה

נסו למצוא אדם מבוגר - סבא או סבתא או אחד מחברי המושב הוותיקים - שיספר לכם איזה אור היה לו בילדותו. אם לא היה לו חשמל, שאלו אותו כיצד הסתדרו אז ומה עשו בערבים? את הסיפור כתבו ושלחו בקבוצות המושב.

אם לא מצאתם מי שיספר לכם, סרקו את הברקוד וקראו על המצאת הנורה החשמלית. נסו לחשוב, אילו קשיים היו לאנשים לפני המצאת הנורה הביתית? כיצד דבר זה השפיע על חייהם?

אור השמש

אפילו אור השמש אינו ברור מאליו. בחורף הימים מתקצרים ויש פחות שעות אור ויותר שעות חושך. באזורי הקוטב הצפוני והדרומי יש מקומות שבהם בחורף השמש מאירה פחות משש שעות ביום!!! לעומת זאת, בקיץ יש לילות שבהם השמש לא שוקעת... תופעה זו נקראת "שמש חצות"

מדוע זה קורה?
סרקו את הקוד וגלו

נסו לחשוב, מה הייתם עושים וכיצד הייתם מרגישים אם במשך כמה שבועות, היום שלכם היה בן שש שעות אור בלבד ושמונה-עשרה שעות של חושך! מה הייתם אוהבים יותר, את הלילות הארוכים או את הימים הארוכים?

משימה

ערכו משאל בין בני המשפחה, חברים במושב, שכנים או אנשים שפגשתם ברחובות המושב - כמה אנשים היו מעדיפים ימים ארוכים וכמה לילות ארוכים, ומדוע?
את התוצאות שלחו בקבוצה במושב וכתבו מה דעתכם עליהן.

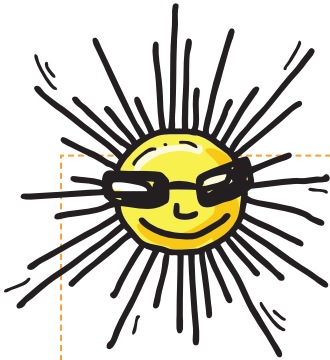
להעביר את האור!

הידעתם? באיטליה יש כפר שנמצא בתחתית ערוץ קניוני עמוק, ובשל גובה קירות הנחל, הבתים נמצאים במשך רוב שעות היום בצל. זה בוודאי נחמד בימי הקיץ החמים, אבל לא נחמד כלל בחורף ולאורך רוב ימות השנה. הפתרון נמצא בעזרת מראות גדולות שהוצבו על ראשי המצוקים. איך זה עוזר?

התמונה הזאת צולמה ליד היישוב 'אשלים' בנגב, והיא מדגימה היטב כיצד עובדות המראות, ומסנוורת אפילו בתמונה:

אז מה בעצם אנחנו רואים?
האור החזק נוצר משדה מראות. כל מראה קולטת את אור השמש ומחזירה אותה לנקודה אחת משותפת בראש המגדל, כך שכל הקרניים מוחזרות לאותה נקודה ומפיצות יחד אור בוהק. (מומלץ לבצע משימה זו עם כמה שותפים כדי להצליח להעביר את האור. ככל שיהיו לכם יותר שותפים למשימה ויותר מראות, כך תוכלו להעביר רחוק יותר את האור).

משימה קבוצתית

- אספו מראות רבות ככל שתוכלו.
- בחרו מקום חשוך יחסית.
- מצאו מקור אור (שמש, מנורה), המרוחק מעט מהמקום החשוך.
- כוונו את המראות כך שהאור יעבור לאזור החשוך ויאיר אותו. ייתכן שתצטרכו להעביר את האור ממראה למראה, וליצור 'שביל' של מראות ממקור האור אל האזור החשוך.
- צלמו את שביל המראות בסרטון קצר ושלחו לקבוצה.

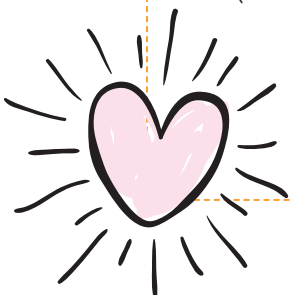
להעביר את האור שבלב

ראיתם פעם מישהו ממש שמח?
נכון שהעיניים שלו היו מוצפות באור? השמחה, האור הפנימי, משתקף בעיניים. בואו ננסה להעביר כעת את האור שבלב. בדומה לשביל המראות, ננסה להעביר אור מאנשים שמחים לאנשים שאולי זקוקים ליותר שמחה בחייהם - אנשים מבוגרים, בודדים, חולים וכדומה. חשבו איך תוכלו לעשות זאת. חשבו על אנשים בסביבתכם - בני משפחה, שכנים, חברים, ותיקי המושב וכדומה - שהייתם רוצים להעביר אליהם אור. מה יכול להאיר את חייהם וכיצד?

הנה כמה רעיונות אפשריים, פשוטים ומאירים:

- להתקשר לסבא או סבתא ואולי ללכת לבקר אותם.
- להזמין חבר שאף פעם לא הזמנתם.
- להציע להורים לבצע במקומם משימה שהם לא כל כך אוהבים לעשות (לכסח את הדשא, להאכיל את החיות, לנקות).
- לעשות משהו שאף פעם לא עשיתם... זה ישמח אתכם וזה הרבה אור!!
- להגיד למישהו (אבא או אמא למשל) שאתם אוהבים אותו...

היזהרו לא להסתנוור מכמות האור שתהיה להם בעיניים!... אתם מוזמנים לצלם את 'האור' שתדליקו, את השמחה שתיצרו (כמובן אחרי שתבקשו רשות מהמצולם) ולשתף את חברי הקבוצה.

דף 2 - מה עושים בחופך?

- לכבוד חג האורים, נחקור היום יחד את החשכה - לא חשכת הלילה, אלא החשכה של מי שאינו רואה.
- בחלק הראשון ננסה להבין מה זה להיות עיוור.
 - בחלק השני נחשוב כיצד נוכל לסייע למי שלא רואה להתמצא (הנגשה).
 - בחלק השלישי נתנסה בחוויית החיים באפלה ונגלה כיצד החושים האחרים שלנו מתחדדים.

חלק ראשון: איך זה להיות עיוור?

משימה

- קחו שני מטבעות, האחד של 10 שקלים והשני של 5 שקלים. עצמו עיניים ומששו אותם, מה אתם מרגישים? האם אתם מצליחים להבדיל ביניהם? האם יש סימן שעוזר לכם לזכור מהו כל אחד מהם? עכשיו נסו את אותו התרגיל עם מטבעות של שקל ושנקל.
- כעת קחו שני שטרות שונים ומששו גם אותם מבלי לראות - האם תוכלו להבדיל ביניהם?
- מה דעתכם? האם הכסף שלנו מותאם לעיוורים? האם יש סיכוי שעיוור יוכל לשלם בעצמו, ואף לקבל עודף מבלי לבקש עזרה מאדם רואה?

האם אתם מכירים אדם עיוור? איך הוא מסתדר עם משימות יום-יומיות? אם אינכם מכירים, נסו לדמיין אילו קשיים עומדים בפניו בחיי היום יום, בלימודים. האם הוא יכול ללמוד בבית ספר רגיל? באוניברסיטה? לעבוד בעבודה רגילה? נסו לצייר או לצלם שלושה מצבים שבהם עיוורים עשויים להיתקל בקשיים, ושלחו אותם לקבוצה.

חלק שני: הנגשה - שיפור הגישה, יצירת גישה קלה יותר למקום או למידע עבור הנצרכים לכך

סרקו את הברקוד וגלו כיצד הנגישו את השטרות והמטבעות לכבדי ראייה ולעיוורים:

אילו הנגשות נוספות אתם מכירים לעיוורים?

אם הייתם יכולים להמציא מכשיר שיעזור לילדים עיוורים בני גילכם, מה לדעתכם היה הצורך הכי דחוף?
איזה מכשיר הייתם ממציאים?
שלחו את הרעיונות שלכם בקבוצה.

חלק שלישי: חידוד חושים

ניסויים ומחקרים הראו שכאשר אחד החושים שלנו מוגבל, החושים האחרים מתחדדים ומפצים על החסר. החשיכו את החדר ככל האפשר, כשאתם עם בני משפחה או חברים, עד כמעט לעלטה מוחלטת - נסו לאכול יחד בחושך (היזהרו שלא לאכול אוכל רותח..). נסו לשחק משחק בחושך. איך הרגשתם? מה היה מיוחד בחוויה הזאת? מה היה קשה או מלחיץ? האם הטעם של האוכל היה שונה? האם שמעתם או הרגשתם אחרת? מה התחדש לכם? כתבו בקבוצה משפט שמסכם את החוויה שלכם (השלימו על פי החוויה שלכם): כשאוכלים בחושך.....

אם תרצו, תוכלו ליזום ולבקש מוועדת הנוער במושב להזמין לכם סדנה הממחישה את החיים בחשכה או ללכת לסיור בנושא, לפי הפרטים בברקוד.

בברקוד הבא מופיעה כתבה על רץ מרתון עיוור שמטפס על האוורסט!! נסו לדמיין כיצד הוא מרגיש לאחר שהגיע לאחד ההרים הגבוהים בעולם, חש את האוויר והמאמץ אך אינו יכול לראות את הנוף... מה הוא 'רואה'? מדוע לדעתכם הוא עושה זאת? אילו רגשות מתעוררים בכם בקריאת הכתבה? האם אדם זה לדעתכם נמצא בחושך או באור?

בבתים רבים נהוג לחלק לילדים דמי חנוכה, מנהג שמקורו אינו ברור אבל הוא בוודאי משמח! היום נצא לגלות מה אפשר ללמוד ממטבעות הכסף שלנו, ואולי בסוף נגלה כיצד הם קשורים לחנוכה. ייתכן שאתם מעדיפים שטרות על פני מטבעות, פשוט כי בימינו הם שווים יותר. אבל כדאי לדעת שלמטבעות יש סיפור מעניין ורב ערך.

חלק ראשון: לכל מטבע שני צדדים

תבקשו מההורים מטבעות שונים, אחד מכל ערך (תגידו להם שזה למטרה לימודית חשובה...). תחילה שימו לב ששני צדדיו של המטבע אף פעם אינם זהים או דומים. בעבר, כשרצו לעשות הגרלה (למשל כדי לקבוע מי מתחיל לשחק ראשון), היו לוקחים מטבע וכל משתתף היה מנחש על איזה צד ייפול המטבע שנזרק לאוויר - 'עץ' או 'פלי'. מי שצדק זכה בהגרלה. ולמה קראו לצדי המטבע 'עץ' או 'פלי'? כינוי זה החל בתקופת המנדט הבריטי, ששלט על ארץ ישראל לפני קום המדינה. בצד אחד של המטבע הבריטי מיל, שהיה בעל הערך הקטן ביותר באותה תקופה, הוטבע ערכו עם ציור של ענף עץ זית, ובצדו האחר הופיע הכיתוב העברי 'פלשתינה (א"י)' (בצד כיתוב דומה בערבית ובאנגלית). 'עץ' הוא הצד שעליו ציור הענף, ו'פלי' הוא הצד שעליו כתוב 'פלשתינה'.

כיום מקובל ש'עץ' הוא הצד שעליו מופיע ציור הנושא של המטבע (למשל, במטבע של 1/2 ש"ח זהו נבל), ו'פלי' הוא הצד שעליו מופיע הערך הכספי.

בואו לשחק

כל אחד ינחש 'עץ' או 'פלי' ולאחר מכן הטילו את המטבע 10 פעמים. כמה פעמים צדקתם בניחוש??

גילינו ש'לכל מטבע יש שני צדדים', ולמעשה זוהי גם משמעות הביטוי - שלכל עניין יש כמה היבטים, ולפעמים כל צד חושב שרק הוא צודק, כי הוא רואה רק צד אחד של המטבע.

נסו לחשוב על מקרה שבו גיליתם שלעניין מסוים יש עוד היבטים. כתבו או ציירו את המקרה ושלחו בקבוצה.

חפשו בבית מטבעות מארצות אחרות, האם גם שם יש פרטים אלה?
 הצד השני של המטבעות פחות אחיד. בדקו בכל המטבעות שבידיכם, מה מופיע עליהם. נסו להסביר מדוע בחרה מדינת ישראל בדימויים הללו דווקא? מה הם מסמלים?

חלק שני: מה מספרים לנו המטבעות?

- התבוננו במטבעות משני הצדדים:
 בצד אחד
- הערך הכספי
 - שם המדינה
 - השנה בה הונפק המטבע

הידעתם?

רוב המטבעות שלנו מעוצבים על פי דגם של מטבעות עתיקים. שניים מהם מזמן החשמונאים, נחשו אילו הם. לאחר ניצחונם הקימו החשמונאים מדינה יהודית עצמאית ולכן הם טבעו מטבעות רבים. מי שאין לו מדינה עצמאית לא רשאי לטבוע מטבעות.

שימו לב שבחלק מהמטבעות יש אפילו כתובת בכתב עברי עתיק! זה הכתב שבו כתבו בימי הממלכה העצמאית שהייתה בארץ מימי דוד המלך ועד שהמקדש הראשון נחרב (בכתב הזה, המורה של שלמה המלך שלחה פתק לאבא דוד, שהילד גאון, אבל מפריע בכיתה ... :-)) בתקופות מאוחרות יותר כתבו כבר בכתב שאנחנו מכירים היום. כתב זה נוצר בבבל, שהייתה ממלכה חשובה וחזקה מאוד לפני 2500 שנה. אבל גם לאחר שכבר השתמשו היהודים בכתב זה, לצורך הטבעת המטבעות הם המשיכו להשתמש בכתב העתיק, וכך גם כאשר מרדו ברומאים, כמו בימי בר כוכבא.

נסו למצוא את הכתובת העתיקה על שני מטבעות בני ימינו.

בעזרת המפתח - נסו לפענח מה כתוב שם. שלחו את הפענוח בקבוצה!
 עכשיו כתבו את השם שלכם בכתב העתיק. מדליק, לא?

המנורה על מטבע של מתתיה אנטיגונוס החשמונאי (40-37 לפנה"ס) <<<

א	א	א	א
ב	ב	ב	ב
ג	ג	ג	ג
ד	ד	ד	ד
ה	ה	ה	ה
ו	ו	ו	ו
ז	ז	ז	ז
ח	ח	ח	ח
ט	ט	ט	ט
י	י	י	י
כ	כ	כ	כ
ל	ל	ל	ל
מ	מ	מ	מ
נ	נ	נ	נ
ס	ס	ס	ס
ע	ע	ע	ע
פ	פ	פ	פ
צ	צ	צ	צ
ק	ק	ק	ק
ר	ר	ר	ר
ש	ש	ש	ש
ת	ת	ת	ת

חלק שלישי: החיפוש אחר אוצרות

בכל יישוב יש כמה אנשים שאוספים מטבעות. אם אתם מוצאים כאלה במושב שלכם, בקשו מהם להראות לכם את האוסף שלהם, בדקו אילו מטבעות יש להם, והאם עדיין ניתן להשתמש בהם. שאלו אותם כמה הם היו שווים בעבר ומה ניתן היה לקנות בהם?
 חפשו מטבעות מיוחדים - המדינה הכי רחוקה או יוצאת דופן, את המטבעות הכי ישנים, ועוד.

צלמו את המטבעות המיוחדים וכתבו את הפרטים שגיליתם ושלחו בקבוצה, אולי המטבע שמצאתם הוא המטבע המיוחד ביותר שנמצא?